

Övervakningskommitténs första årsrapport

• Det behövs mer av informations- och erfarenhetsutbyte.

Det är en av slutsatserna från landsbygdsprogrammets övervakningskommitté.

Övervakningskommittén har just godkänt innehållet i en första rapport om arbetet med det svenska landsbygdsprogrammet, men eftersom den behandlar inledningen av programperioden (i praktiken bara andra halvåret 2007) är rapportinnehållet begränsat. Samma slags granskning och uppföljning sker nu årligen under programperioden 2007-2013. Det praktiska arbetet med att dokumentera arbetet sköts av Jordbruksverket och det är alltså övervakningskommittén som därefter godkänner rapporten som skickas till EU-kommissionen.

– Min förväntan på kommittén är att den ska kunna fungera som en slags styrelse för landsbygdsprogrammet och väcka frågor som kan leda till att programmet förbättras och kan utvecklas under programperiodens gång säger LRF:s Thomas Bertilsson, som är en av kommitténs ledamöter.

Från LRF:s sida har man så här långt – bland annat – tyckt att det mot bakgrund mot de

ökade spannmålspriserna bör ske en översyn av ersättningsnivåer för miljöersättningarna.

– Frågan varför det skiljer så mycket mellan olika län när det gäller utnyttjandegraden av vissa stöd är en annan viktig sak som övervakningskommittén bör följa, tycker Thomas Bertilsson.

Eva Johansson, kommunalråd i Svenljunga kommun, är också ledamot i kommittén:

– Än är vi i början av programperioden och man kan se att det finns en tröghet och delvis dålig måluppfyllelse, särskilt för axel 3. Det visar hur viktigt Landsbygdsnätverkets arbete är. I nätverket finns kontaktytor som saknar motstycke och som underlättar att information och erfarenheter kan spridas, säger hon.

I övervakningskommittén har just behovet av ytterligare insatser för informationsspridning och erfarenhetsutbyte diskuterats. Ståndpunkten är att mer information kan fungera som verktyg för att tackla problematiken kring offentlig medfinansiering och skillnaderna mellan länen i utnyttjandegrad av stöd.

– Kommittén tog inget beslut, men det var en allmän synpunkt att skillnaderna mellan länen vad gäller utnyttjande av stöd och hur man lyckas med offentlig medfinansiering är ett

tecken på att det behövs mer av informations- och erfarenhetsutbyte, berättar Jordbruksverkets Christine Bergh, som sitter i kommitténs sekretariat.

Även departementsrådet Christina Nordin på jordbruksdepartementet tycker att den här frågan är viktig för Landsbygdsnätverket:

– Nätverket borde kunna ta sig en funderare på vilken roll man kan spela för att ytterligare stötta ett erfarenhets- och informationsutbyte på ett bra sätt, säger hon.

Ytterligare en fråga som det informerades om är ett förslag från ett antal LAG-grupper om att få använda upp till 20 procent av utvecklingsresurserna för administrativa ändamål. Grupperna behöver pengarna för att få igång sina Leaderkontor, anställa personal och för att mobilisera till utvecklingsprojekten. Idag stadgar det svenska landsbygdsprogrammet att maximalt 18 procent får användas för dessa ändamål, men EU:s regelverk sätter inga hinder för en nivå upp till 20 procent.

Frågan om 18 eller 20 procent bereds nu med anledning av förslaget.

MER INFORMATION

- Även regeringen kan initiera förändringar av innehållet i landsbygdsprogrammet. Just nu finns t ex regeringsförslag om ökad prioritet för arbetsmiljöåtgärder i jordbruket och att det ska finnas möjlighet att lämna stöd till inköp av begagnade maskiner och utrustning inom jordbruket. Förslagen ska överlämnas till kommissionen för beslut.
- För att få veta mer, sök på begreppet "övervakningskommittén" på jordbruksverkets hemsida, eller i Landsbygdsprogrammets www.sjv.se eller www.regeringen.se
- Övervakningskommitténs rapport skickas till EU-kommissionen senast den 30 juni. Rapporten kommer att finnas nedladdningsbar från jordbruksverkets hemsida www.sjv.se

Foto: Roland Sten

Övervakningskommittén följer upp landsbygdsprogrammet och dess resultat och kan föreslå förändringar i programmet.

Integration underskattat verktyg för landsbygdsutveckling

– Våra invandrare har hittills nästan inte alls fått chansen att vara delaktiga i landsbygds utveckling. Det måste vi ändra på – jag tror deras medverkan utgör den kanske största potentialen som finns för nyföretagande och utveckling av landsbygden! Det anser Urban Laurin, Företagarna, som just nu samordnar Landsbygdsnätverkets arbetsgrupp om integration

Urban Laurin är en av dem som brinner för frågan att bättre integrera de utlandsfödda svenskarna i landsbygds utveckling och han tar flera exempel på hur dåligt denna utvecklingsfaktor använts hittills.

– I Uppsala har mängder av invandrare använt sina mycket goda kunskaper i växt- och grönsaksodling på de egna kolonilotterna. Men från svensk sida har ingen sett detta som en faktisk yrkeskunskap och potentiell resurs till företagande – vilket det faktiskt är, säger han.

Urban Laurin menar att det mesta av det som har med landsbygden och med landsbygds näringar att göra, och som många utlandsfödda har med sig när de kommer till Sverige, har underskattats av svenska myndigheter och organisationer.

– Det finns många aspekter på detta fenomen. En är att de utlandsfödda ofta har med sig en entreprenöranda och företagard tradition från sina hemländer. Dessutom har de ofta kompetenser och erfarenheter från de gröna näringarna. Men inget av detta får en chans att utvecklas här i Sverige.

– En annan är att den svenska landsbygds företaget försummat en stor kundgrupp som efterfrågar matprodukter som i dagsläget importeras istället för att odlas här, säger han.

Med dessa utgångspunkter ser Urban Laurin massor av möjligheter till nytt företagande inom de gröna näringarna.

Men, menar han, mötena måste komma till stånd som gör att all den kompetens som finns hos de utlandsfödda kan börja utvecklas tillsammans med bygder, odlare och andra berörda.

– Jag tror faktiskt att sådant integrationsarbete utgör en av de största utvecklingspotentialerna för landsbygden, säger han.

Peter Melin, ordförande i Landsbygdsnätverkets styrgrupp, instämmer:

– Statistiken visar att bara 1,4 procent av de utlandsfödda är sysselsatta i de gröna näringarna, jämfört med 5,2 procent av svenskarna. Detta styrker bedömningen att det finns många utvecklingsmöjligheter i medverkan med de utlandsfödda.

Peter Melin understryker därför vikten av att de utlandsfödda verkligen finns representerade i utvecklingsarbetet:

– Det gäller Landsbygdsnätverket självt, men också i alla de respektive organisationer som ingår i nätverket, samt i de regionala nätverken och partnerskapen inom Leader, säger han.

Urban Laurin tror att de utlandsföddas medverkan i landsbygdsutvecklingen har mycket stora potentialer.

Han pekar också ut den kanske största utmaningen med att göra invandrargrupper och utlandsfödda delaktiga i arbetet med landsbygdsutveckling.

– För att åstadkomma en förändring så att representationen ökar i de här sammanhangen och så att utlandsfödda får möjlighet att bli mer delaktiga i utvecklingsarbetet, krävs attitydförändringar och det är något vi

måste jobba med från båda håll, säger han.

Marianne Barrljung, integrationsmentor hos Hushållningssällskapet Väst, är ännu en av dem som bekräftar att kompetensresurserna bland de utlandsfödda är stora – och tar ett exempel om en irakisk kvinna:

– Hon har bott i Sverige i nio år och kom hit som utbildad växtodlingsagronom. Men i Sverige har hon hela tiden bara blivit hänvisad till att jobba inom vårdsektorn...

– Sen jag började jobba med integrationsfrågorna har jag träffat 6-8 utbildade agronomer från olika delar av världen. Men Sverige lyckas inte ta vara på deras kunskaper och erfarenheter.

Marianne Barrljung tror att problemet är att man från svensk horisont inte betraktar utlandsfödda med landsbygdsanknuten bakgrund, gröna utbildningar och erfarenheter som en resurs, utan som ett problem.

– I grunden tror jag denna problematik handlar om att landsbygds möjligheter och arbetet med landsbygdsutveckling generellt sett har låg status. Engagemanget måste där

för öka för att koppla samman integrationsfrågorna med landsbygds utvecklingsfrågor!

I vår är Marianne Barrljung engagerad i två konferenser på integrationstemat. Dels en regional den 15 maj i Vänersborg, dels den nationella konferensen i Skövde den 22 maj.

I inbjudan till Skövdekonferensen är Mariannes budskap till landsbygdsverige att kontakter med invandrargrupper kan ge energi till nytänkande för utvecklingen av landsbygden.

– För kommuner som har en åldrande befolkning och brist på arbetskraft är invandrarna en stor resurs. Det finns många invandrare som har en gedigen kunskap och erfarenhet av verksamheter som skulle kunna tillföra landsbygden ny utvecklingskraft. Det finns möjligheter för invandrare att starta företag eller arbeta inom trädgårdsnäring, småskalig verksamhet inom livsmedelssektorn, turism, energi, hantverkssektorn osv

– Jag hoppas på representation från hela landet till konferensen och att vi på det sättet kan få ett ökat engagemang framöver, säger hon.

Integration utpekad som arbetsområde i landsbygdsprogrammet

Precis som jämställdhet är integration ett viktigt verktyg för att förverkliga målen i det svenska landsbygdsprogrammet. De utlandsfödda svenskarna är kraftigt underrepresenterade i kontakterna med landsbygd och med de areella näringarna.

I det svenska landsbygdsprogrammet pekas integration ut som ett särskilt arbetsområde, på samma sätt som jämställdhetsfrågorna.

– Integration utgör i likhet med jämställdhet en horisontell prioritering i den svenska strategin och programmet för landsbygdsutveckling och skall därför beaktas inom samtliga delar av programmet.

Så heter det uttryckligen i programtexten som antagits av Sveriges riksdag och av EU-kommissionen.

Utgångspunkten är att Sverige är ett mångkulturellt samhälle som idag har en befolkning som till drygt 13 procent består av utlandsfödda.

Men merparten av dessa är för närvarande bosatta i storstadsregionerna. Andelen utrikes födda som är bosatta på landsbygden uppgår endast till fem procent medan andelen är 20 procent i vissa av storstadsregionerna. Bland dem som är sysselsatta inom jordbruks-, trädgårds- och skogsnäringarna är mindre än en procent födda utanför Norden. Inget annat land (för vilket det finns statistiska uppgifter) har en lägre andel utrikes födda som är sysselsatta inom jordbruket, än Sverige.

En utredning gjord av Jordbruksdepartementet 2004, visade dessutom att nätverk, kommunikation och information mellan de areella näringarna och de utlandsfödda fungerar dåligt. Effekten är att mycket få har kunskap om möjligheterna till sysselsättning och försörjning i landsbygdsmiljöerna.

På samma sätt är dessa medborgargrupper kraftigt underrepresenterade i arbetet med landsbygds utvecklingsfrågor.

MER INFORMATION

- Den 22 maj arrangerar Hushållningssällskapet Väst den en nationell inspirationskonferens på temat grön integration. Se även artikeln här intill. Mer info finns på www2.hush.se/opn/
- Inom kort, den 2 juni, presenteras den statliga utredningen "Grön integration". Utredningens syfte har varit att klargöra hur fler utlandsfödda och invandrare kan komma i arbete inom de gröna näringarna.
- Insamlingsstiftelsen IFS rådgivningscentrum arbetar för att främja invandrarföretagandet i Sverige. Organisationen är medlem i Landsbygdsnätverket. Läs mer om ifs arbete på www.ifs.a.se

*Fakta om definitionen "utlandsfödda" respektive "invandrare": Siffran 13 procent (eller 1.227.770 personer av Sveriges befolkning på knappt 9,2 miljoner) gäller de medborgare som bor permanent i Sverige, men är födda utanför Sveriges gränser. Om man definierar utlandssvenskar som medborgare med invandrarbakgrund (t ex även barn till utlandsfödda) är andelen nära 20 procent, eller 1,8 miljoner av Sveriges befolkning.

LEDARE

En lantis bekännelser...

Som 12-åring lovade jag mig själv att flytta från Stockholm "hem" till Hälsingland när jag blev stor. Som nybliven 27-årig mamma med grönvågen-ambitioner blev det verklighet 1984.

Som gift med en mjölkbonde i 18 år diskuterade vi för- och nackdelar med pengarna från EU och blanketterna och kontrollerna från Jordbruksverket och Länsstyrelsen.

Som projektverkare på olika nivåer slet jag med mobilisering och finansiering. När Leader II kom strax efter EU-inträdet, kände jag ett hopp om att EU kanske trots allt skulle kunna innebära möjligheter – här kom ju pengar till landsbygden! Stora pengar. Ja, det är min bakgrund i grova drag...

Men mitt hopp om EU blev en besvikelse efter några år, eftersom byråkratin tog över och myndigheternas ovana att hantera partnerskap gjorde att många av oss lantisar kände oss överkörda. Många projekt blev det dock och jag

seglade vidare och försökte vara advokat för landsbygdsutveckling i den politiska världen. (Ni vet den med stockholmsspektivet!) Och i Riksdagens Utrikesutskott var det inte ens Bryssel- eller Stockholmsspektiv utan överalltans-perspektiv som jag fick brottas med.

Jag insåg att spänningen mellan periferi och centrum är sig lik genom historien och överallt i världen. Även globalt – de stora med pengar hämtar råvaror och billig arbetskraft och tar hem vinsterna någon annanstans u.p.a. – precis som det alltid varit.

Som ledamot i Landbygdsutredningen 2004-06 brottades vi med det relativa ointresset att förvalta landsbygdsfrågorna i svensk administration

Och nu – kanske som straff för alla dessa erfarenheter, sitter jag sen mitten av april som chef för landsbygdsavdelningen på Jordbruksverket. Med Leader och Nätverket och med Landsbygdsprogrammets alla miljöer.

Nu skall jag försöka stimulera projekt, inte vara byråkratisk, förvalta EU-pengar och svenska skattepengar väl. Vara varsam med partnerskapet och ge det stort utrymme. Öppna för internationella kontakter, minska regelbördan,

öka kundnyttan och "måluppfyllelsen". Främja Leader-metodiken, samt få svensk offentlig förvaltning att sätta på sig landsbygdsögon!

Kanske låter det mycket. Men det är också kull! Och med ett stort, verksamt och inspirerat LANDSBYGDSNÄTVERK till hands, lär det dessutom fungera!

Med hopp om ett nära och fruktbart samarbete i många dimensioner:

Foto: SuV

Lotta Hedström
Nyttillträdd chef för Jordbruksverkets landsbygdsavdelning (under vilket Landsbygdsnätverkets kansli är placerat).

Ivriga LAG-grupper utbytte erfarenheter

Formella och administrativa frågor har i vår präglat mycket av tiden för Sveriges nya Leadergrupper. När grupperna helst av allt skulle vilja börja arbeta med konkreta utvecklingsfrågor är det istället frågor som rör gruppernas godkännande, administrativa rutiner och etableringen av de nya Leaderkontoren som tagit kraft och tid. Men nu ska samordning och informationsutbytet öka ytterligare.

Det här framkom när Leadernätverket höll möte i början av maj. 56 deltagare från 30 av landets ungefär 65 Leadergrupper (godkända eller under bildande) deltog i nätverksträffen. Det var en träff som framför allt präglades av gemenskap inför de kommande årens utvecklingsarbete och deltagarna hade, liksom vid tidigare träffar, ett konstruktivt utbyte av erfarenheter om Leader-metoden.

Men träffen i maj gav också uttryck för frustration, som har sitt ursprung i att det finns många frågeställningar inför starten av LAG-gruppernas verksamhet, samt att beredningstiden fram till godkännande av gruppernas strategier och verksamhetsstarter upplevs som lång.

– Man tycker att det går lite trögt, bland annat därför att det finns en ovana inför Leader hos många länsstyrelser, berättar Jenny Nylund, som är verksamhetsledare för LAG-gruppen Upplandsbygd, samt ledamot av Leadernätverkets styrgrupp.

– Det är frustrerande för grupperna att behöva vänta länge på länsstyrelsens handläggning, samt att jobba med etablering av Leaderkontor, bemanning och liknande, samtidigt som människorna i de berörda bygderna är ivriga att inleda sina projekt. De väntar och undrar varför det aldrig börja hända något och varför man inte kan få komma med sina projektansökningar, säger hon.

Under nätverksträffen uppmärksammades återigen olikheter i länsstyrelsernas agerande beträffande administrationen av rekvisitioner.

– Dessa olikheter gör att villkoren för Leaderarbetet skiftar beroende på vilken länsstyrelse man tillhör. Konkret innebär det också att grupperna inte vet i vilken om-

fattning de ska anställa ekonomiansvariga.

– Nätverksträffen efterlyste därför tydligare anvisningar till länsstyrelserna och att förutsättningarna bör vara lika över hela landet, berättar Jenny Nylund.

Det faktum att många grupper brottas med likartade frågeställningar, ledde till att nätverksträffen bestämde att mer tid ska avsättas för erfarenhetsutbyte. Landsbygdsnätverkets kansli fick tillsammans med Jenny Nylund uppdraget att finna bra former för utbyte av administrations- och driftserfarenheter. Bland annat planerar nätverketskansliet för en extra träff 16 juni för erfarenhetsutbyte mellan de verksamhetsledare som kommit igång.

Även i frågan om hur Leadernätverket under hand utser personer som kan representera Leadergrupperna när man vill agera gemensamt, väcktes.

Eftersom det inte finns någon formell, gemensam representant för grupperna är

representationsfrågan knepig när grupperna vill agera för gemensamma intressen, när Leader ska representeras i Landsbygdsnätverkets övriga grupperingar och när utredningar i olika sammanhang vill ha ståndpunkter från Leadergrupper.

Även i denna fråga fick Landsbygdsnätverkets kansli, tillsammans med Jenny Nylund, uppdraget att ta fram förslag på hur representationen ska skötas.

Nästa stora nätverksträff för Leadergrupperna hålls den 9-10 september i Leaderområdet Folkungaland (Östergötland). Jordbruksminister Eskil Erlandsson kommer att medverka.

– Träffen hålls på Stiftsgården Vårdnäs söder om Linköping och kommer att ha ett tema som vi kallar ”mötet i fokus”, berättar Folkungalands verksamhetsledare Christina Enudd.

Under de två dagarna ska det hållas en rad miniseminarier och så blir det också en paneldebatt då jordbruksministern är en av deltagarna.

Foto: Jennie Malm

Deltagarna utbytte erfarenheter under nätverksträffen för LAG-grupperna. Från vänster tre av deltagarna, Jeanette Olofsson, Leopold Sjöström samt Kerstin Nordholm.

Sök internationell check!

Gör som Kalmar-Öland – sök en check för internationellt erfarenhetsutbyte!

Checken är till för att etablera en långsiktig kontakt i landet ifråga, få uppslag till egna projekt och samverkansprojekt, samt ge möjlighet för båda parter att dela med sig av sina erfarenheter. Eftersom Leadermetoden är en viktig del för landsbygdsprogrammens genomförande finns det en särskild

nätverkscheck på max 100.000 kr att söka för enbart LAG-grupper.

Totalt har Landsbygdsnätverket avsatt 1 miljon kr för 2008 för just internationellt erfarenhetsutbyte. Kalmar-Öland var först ut, men har snart följts av fyra andra LAG-grupper som sökt checken.

En lista över vilka som har fått checkar inom detta område finns på nätverkets webbplats.

För att styrgruppen i Landsbygdsnätverket ska bevilja en check ska LAG-gruppen ha kontakt med ett relevant Leaderområde i utlandet. Gruppen ska ha en klar idé om syftet med besöket och vilket utbyte som gruppen förväntar sig. Ett väl förberett erfarenhetsutbyte ger bättre resultat!